

Vývoj praslovanského hláskosloví

Praslovanské období (300 n.l. – 1000 n.l.)

- Tendence k vnitroslabičné harmonii
  - 1. palatalizace velár (regresivní)
  - 2. palatalizace velár (regresivní)
  - 3. palatalizace velár (progresivní)
  - vývoj hlásek před jotací (/jotace/palatalizace)
  - praslovanské přehlásky
- Tendence k otevřenosti slabik
- Defonologizace kvantity

Tendence k otevřenosti slabik

Monoftongizace dftongů (6. stol.)

dftong = _____?

monoftongizace = _____?

Tendence k otevřenosti slabik

Monoftongizace diftongů

ei > i

eu > 'u

âi > ě / i

âu > u

tautosylabická pozice:

plâ_u-te_i > plu-ti

(sylaba = slabika)

heterosylabická pozice:

plâ-_ue-ši > plo-ve-šb [u=w]

Tendence k otevřenosti slabik

Vznik nosovek (nasalizovaných vokálů)

im, in > ɛ̃

em, en > ɛ̃

um, un > ɔ̃

ãm, ẽn > ɔ̃

im-tei > **ɛ̃ti** > *jɛ̃ti*

(= „jíti“ = (za)jmout)

(*zajɛ̃lʲ* > *zajal*)

i-mãm > **imɔ̃** > *jʲmɔ̃*

(= jmu)

tautosylabická/heterosylabická pozice

Tendence k otevřenosti slabik

Zánik koncových konsonantů (8. stol.)

(*v_olk^wos > *v_olkos > *vilkos >) *vilkås > *vilkå (> wykъ)

Zjednodušení konsonantických skupin (8. stol.)

*sup-nos > *su-**p**nos > *su-nå (*sunu) > sъnъ > č. sen

*ob-valiti > *o-**b**valiti > *obaliti (= > balit)

Tendence k otevřenosti slabik

Metateze likvid (8–9. stol.)

likvidy = _____?

metateze (metateza) = _____?

Tendence k otevřenosti slabik

Metateze likvid

likvidy = *r, l*

metateze (metateza) = přesmyknutí hlásek

vьkъ > vľkъ (v^blkъ > vl^bkъ)

gãrdъ > gradъ

Tendence k otevřenosti slabik

Metateze likvid

- or- > ro-/ra-: *ormę > ramę (č. *rámě* ~ angl. *arm*)
*orst- > rost- (č. *růst, roste* ~ slk. *rást*)
- ol- > lo-/la-: *olk- > lak- (např. *lákat, lakomý*)
*olkъtь > lokъtь (> *loket*)
- tort > trat: *gordъ > gradъ (č. *hrad*)
- tolt > tlat: *golva > glava (č. *hlava*)
- tert > trět: *bergъ > brěgъ (č. *břeh*)
- telt > tlět: *melko > mlěko (č. *mléko*, slk. *mlieko*)

Tendence k otevřenosti slabik

Proteze (9. stol.)

Přední vokály – *j*:

e-, *ė-*, *ь-*, (*i-*) > *je-*, *jē-*, *jь-*, (*ji-*)   *jęti*, *jьтq*; *jestь*

jьтq (*jtu*)   X   *въз-ьтq* (*veztu*)

Zadní vokály – *v*:

ь-, *y-* > *въ-*, *vy-*   **ūdra* > **ydra* > *vydra* (lit. *údra*)

---

a, *o* proteze nepravidelná (*ako/jako*);   *o*: bez proteze

Defonologizace kvantity

kvantita (vokálu) = _____?

kvalita (vokálu) = _____?

Defonologizace kvantity

kvantita (vokálu) = délka

kvalita (vokálu) = „jak vokál zní, jak se tvoří“

fonologická hodnota = jev dokáže rozlišit význam
(slovenština → nefonologická intonace)

defonologizace kvantity v psl. = změna kvantity v kvalitu

Defonologizace kvantity

$\dot{i} \rightarrow \text{ь}$

$\text{u} \rightarrow \text{ъ}$

$\bar{i} \rightarrow \text{i}$

$\bar{u} \rightarrow \text{y}$

$e \rightarrow \text{e}$

$\text{å} \rightarrow \text{o}$

$\bar{e} \rightarrow \text{ě}$

$\bar{\text{å}} \rightarrow \text{a}$

Defonologizace kvantity

$\dot{i} \rightarrow \text{ь}$

$\bar{i} \rightarrow i$

$e \rightarrow e$

$\bar{e} \rightarrow \text{ě}$

přední

$u \rightarrow \text{ъ}$

$\bar{u} \rightarrow y$

$\acute{a} \rightarrow o$

$\bar{\acute{a}} \rightarrow a$

zadní

Defonologizace kvantity

$\dot{i}$	$\rightarrow$	ь
$\bar{i}$	$\rightarrow$	i
e	$\rightarrow$	e
$\bar{e}$	$\rightarrow$	ě

přední

u	$\rightarrow$	ъ
$\bar{u}$	$\rightarrow$	y
$\acute{a}$	$\rightarrow$	o
$\bar{\acute{a}}$	$\rightarrow$	a

zadní

pravidelná výjimka v NOM. M.: *-os > *- $\acute{a}$ s > *- $\acute{a}$ > -ь

Vývoj praslovanského hláskosloví

Praslovanské období (300 n.l. – 1000 n.l.)

- Tendence k vnitroslabičné harmonii
  - 1. palatalizace velár (regresivní)
  - 2. palatalizace velár (regresivní)
  - 3. palatalizace velár (progresivní)
  - vývoj hlásek před jotací
  - praslovanské přehlásky
- Tendence k otevřenosti slabik
- Defonologizace kvantity

Vývoj praslovanského hláskosloví

Praslovanské období (300 n.l. – 1000 n.l.)

- Tendence k vnitroslabičné harmonii
- Tendence k otevřenosti slabik
  - monoftongizace diftongů
  - zjednodušení konsonantických skupin
  - odpadání koncových hlásek
  - metateze likvid
  - proteze
- Defonologizace kvantity